

корупційних схем за рахунок оцифрування, що пов'язано із проблемами ідентифікації особи у віртуальному світі; розвиток популізму через використання механізмів е-лоббізму, е-петицій, е-кампаній, е-маніпулювання, на глобальному рівні – імперіалізм, колоніалізм, за рахунок різкої диференціації держав у розвитку технологій.

Запровадження української моделі «Держави у смартфоні» створює можливості для цифрової трансформації політичної системи, формує технологічну платформу та запроваджує соціальні практики притаманні е-демократії. Це дає можливість прискорити процеси політичних трансформацій, підвищити легітимність інститутів державної влади. Загальними викликами для цих процесів стають проблеми цифрової грамотності та інформаційної спроможності значної частки суспільства та державних інституцій. Потребує підвищення рівень політичної активності громадян щодо ухвалення та реалізації управлінських рішень. Врахування міжнародного досвіду повинно забезпечити створення правової основи та дієвого суспільного контролю з метою запобігання проявам «цифрової диктатури» для обмеження визначальних прав і свобод громадян.

Першочергове завдання держави – створити умови цифрового розвитку суспільства з метою прискорення демократичних перетворень, утвердження європейського та євроатлантичного вибору України.

«НАЙ ВСЬО ДОБРО В ВАШІЙ ХАТІ СІДАЄ»: ХРАМОВЕ СВЯТО У ПОВСЯКДЕННОМУ ЖИТТІ ГАЛИЦЬКИХ СЕЛЯН (кінець XIX – 30-ті рр. XX ст.)

Дрогобицька О.Я.,
кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри етнології та археології

Храмове свято (інакше – празник, храм) займало важливе місце у повсякденному житті галицьких селян кінцях XIX – 30-х рр. XX ст. Якщо у сільській місцевості традиція відзначення празників зберігалася завжди і не занепадала навіть у кризові 90-ті рр. XX ст., то на сучасному етапі маємо можливість спостерігати відновлення інтересу до таких святкувань у містах.

Храмове свято можна умовно поділити, як на власне храмовий празник, так і на престольний. Перший відзначався з нагоди будівництва та освячення храму як щорічне релігійно-громадське свято, приурочене канонізованим святам (Іванові Богослову, св. Михайлові та ін.) чи євангельським подіям (Вознесіння Ісуса Христа, Різдва Богородиці, Успіння Богородиці, Покрови, Введення в храм Пресвятої Богородиці). Другий – відповідав усім канонам храмового свята, проте при наявності додаткового бічного вівтаря у церкві – приділу. Парафія відзначала як храмовий, так і престольний празники. Так, останній належав тим парафіям, де були два – три, а то й більше престолів, тобто скільки церква мала вівтарів, стільки відзначали і престольних свят [6, с. 54].

Храмове свято в народній свідомості прирівнювалося за своєю значущістю до Різдва Христового та Великодня. Основним призначенням його було не лише вшанування святого (релігійної події), а й звернення до нього по допомогу в господарських справах [6, с. 55]. На думку дослідників календарної обрядовості В. Борисенко, Н. Стішової, коріння цих свят сягає ще дохристиянської доби, а в своїй основі храмові обрядодії є давніми поминальними трапежами [1, с. 179–180; 6, с. 50].

Про популярність цих святкувань свідчать і народні приказки: «Де храм, то я і там», «На празник і пси збігаються». У деяких населених пунктах донедавна побутував звичай називати дитину на честь того святого, постать якого вшановували під час празнику.

Звичайно, що будь-яке храмове свято не обходилося без прийняття і частування гостей. Мешканці села готувалися до празнику як до громадського огляду статків та гостинності [2, с. 142–143]. Приготування зазвичай розпочиналися ще за кілька тижнів до самого свята. Господині чистили чи білили хати всередині і ззовні, наводили лад в оселях і на обійстю. Навіть худобу чистили і за можливості мили, бо «мовляв прийдуть гості зі свого села і з чужих сіл, отже, щоби не обмовляли опісля» [5, с. 48].

Священик О. Пристай так описував храм у рідному с. Трускавець Дрогобицького повіту: «На кожний празник наповнювалася парохіяльна церква по береги своїм і чужостороннім народом, а навіть поза церквою і кругом неї стояла велика громада людей. Деякі з них клячіли попід самими стінами церкви, та зі зложеними побожно руками шептали свої молитви, інші стояли і молилися, а ще інші оподалік байдужо гуторили собі про господарські справи, або навіть порозсідалися на мураві та покурювали свої люльки-«запіканки». Ще довго до «Благословенія Господне на Вас», як народ, немов пчоли з улія, висипався з церкви, та на майдан. Кругом церкви гомін, метушня, крик, ніби на ярмарку» [5, с. 48–49].

Цікавими були традиції святкової гостинності під час таких празників. На Гуцульщині у відповідь на прохання господаря сідати за стіл, гості відповідали: «...Най всьо добро в вашій хаті сідає». Найбільш поважних гостей садили за стіл на покуті – найсвятішому і найпочеснішому місці в хаті, яке знаходилося по діагоналі від печі. Перед початком застілля усі присутні вставали і промовляли молитви за усіх покійних із родини власників оселі [4, с. 48–49].

Цікавий пласт для дослідження сучасних етнографів становлять так звані храмові пісні, які виконувалися з нагоди свята під час гостини. Великою популярністю також користувалася творчість мандрівних лірників.

Під час храмових свят активно велася торгівля різним крамом, особливо релігійною атрибутикою (хрестиками, іконами, малими «образками») та молитовниками. Празники були доброю нагодою для знайомства молоді і вирішення матримоніальних інтересів.

Патріотично налаштоване духовенство часто використовувало празники, а отже зосередження навколо храму великої кількості людей, для пропаганди національної ідеї. На Покутті відомим проповідником був о. Іван Пісецький із

с. Корнів Городенківського повіту, якого за вміння виголошувати національно-патріотичні проповіді називали «златоустим» [3, с. 473].

Отже, храмове свято було і досі залишається доволі своєрідним явищем у сфері традиційно-побутової культури українців. Зважаючи на важливість події, їй передували ретельні приготування як на рівні конкретної сільської громади, так і на рівні її індивідуальних представників.

1. Борисенко В. Традиції і життєдіяльність етносу: на матеріалах святково-обрядової культури українців. Київ : Унісерв, 2000. 190 с.

2. Горинь Г. Громадський побут сільського населення Українських Карпат (XIX – 30-ті рр. XX ст.). Київ : Наукова думка, 1993. 200 с.

3. Городенщина : Історично-мемуарний збірник. Нью-Йорк ; Торонто ; Вінніпег, 1978. 858 с.

4. Ломацький М. «Верховино, світку ти наш» : Нариси з Гуцульщини. Нью-Йорк : Українське видавництво «Говерля», 1960. С. 43–58.

5. Пристай О. З Трускавця у світ хмародерів: Спомини з минулого й сучасного : Репринтне видання. Дрогобич : Коло, 2010. Т. 1. 252 с.

6. Стішова Н. Українські календарні свята осіннього циклу : монографія. Київ : Видавництво ІМФЕ, 2017. 240 с.

ЕЛЕКТОРАЛЬНІ ПРОЦЕСИ УКРАЇНИ: РЕГІОНАЛЬНИЙ ВИМІР (на прикладі Івано-Франківської області)

Климончук В.Й.,
доктор політичних наук, професор,
завідувач кафедри політології

Сучасний політичний процес в Україні викликає значний інтерес в наукових колах як у вітчизняних, так і зарубіжних дослідників. Важливим атрибутом і каталізатором демократії є інститут демократичних виборів. Водночас електоральна практика доводить, що власне регіональні особливості виборів є однією із суттєвих перешкод на шляху до реалізації демократичного транзиту.

Регіональні особливості політичних виборів визначаються такими важливими факторами як історією, етномовними характеристиками, ціннісними орієнтаціями, регіональною ідентичністю. Вплив цих факторів на електоральний процес також потребує детального вивчення та пояснення.

Постановка проблеми. Політичний аналіз виборчих процесів, пов'язаних з демократизацією українського суспільства, виявляє низку проблем регіонального характеру, осмислення яких обумовлює своєчасність аксіологічного дискурсу в політології.

Актуальність даної теми. Аналіз вітчизняного електорального досвіду дає можливість зробити однозначний висновок щодо специфіки організації і проведення виборів в окремих регіонах України. Відтак потребують суттєвого доповнення політичні знання про регіональні відмінності в електоральній пове-